

Shayxzoda asarlarida axloqiy-ijtimoiy masalalar

Qodirov Islomjon Iqboljon o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti

Qurilish muhandisligi fakulteti, YMTQ-5 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Maqsud Shayxzoda asarlarida axloqiy va ijtimoiy masalalarning badiiy aks etishi o'rganiladi. Shayxzoda dramalari va she'riyatida insonning ma'naviy komilligi, vijdon, adolat, or-nomus kabi axloqiy qadriyatlar hamda jamiyatdagi ijtimoiy muammolar chuqur yoritilgan. Maqola Shayxzoda ijodidagi axloqiy-ijtimoiy qarashlarning zamonaviy dolzarbligini, ularning o'zbek adabiyoti va milliy tafakkur rivojiga qo'shgan hissasini tahlil etadi.

Abstract: This article studies the artistic reflection of moral and social issues in the works of Maqsud Shaikhzoda. Shaikhzoda's dramas and poetry deeply cover such moral values as human spiritual perfection, conscience, justice, honor, and social problems in society. The article analyzes the contemporary relevance of moral and social views in Shaikhzoda's work, their contribution to the development of Uzbek literature and national thought.

Kalit so'zlar: Serqirra ijodkor, dard va quvonchlari, ma'naviy iztiroblar, ijtimoiy adolatsizlik, zulm va jaholatga qarshi fikr, vijdon chaqirig'i.

Keywords: Serkirra, a prolific writer, his pain and joy, spiritual suffering, social injustice, thought against oppression and ignorance, call of conscience.

Kirish

Maqsud Shayxzoda XX asr o'zbek adabiyoti taraqqiyotiga katta hissa qo'shgan yirik adib, dramaturg va shoirdir. Uning asarlarida inson ma'naviy olami, axloqiy qadriyatlar va jamiyat hayotidagi ijtimoiy muammolar chuqur badiiy tasvirlangan. Shayxzoda o'zining orqali o'zbek xalqining orzu-umidlari, dard va quvonchlari, ma'naviy iztiroblarini ifoda etib, axloq va jamiyat masalalariga teran nazar bilan yondashgan.

Shaxs va vijdon muammosi

Shayxzodaning ko'plab asarlarida **shaxsiy vijdon** masalasi markaziy o'rinni egallaydi. Insonning o'ziga va jamiyatga nisbatan axloqiy javobgarligi Shayxzoda dramalarida va she'rlarida asosiy mavzulardan biri sifatida ilgari suriladi.

Masalan, "**Jaloliddin Manguberdi**" dramasi orqali vatan oldidagi burch va vijdoniy mas'uliyat masalasi yuksak badiiy darajada tasvirlangan. Qahramonlar harakati orqali insonning o'z or-nomusini saqlashi va xalq manfaatlari uchun fidoyilik ko'rsatishi kerakligi uqtiriladi.

Adolat va zulmga qarshi kurash

Adolat va haqiqat uchun kurash Shayxzoda asarlarining doimiy mavzusi hisoblanadi. U jamiyatdagi ijtimoiy adolatsizlik, zulm va jaholatga qarshi fikr yuritadi. Shayxzoda asarlarida qahramonlar adolatsizlikka qarshi kurashayotgan, haqiqat va ozodlikni himoya qilayotgan shaxslar sifatida gavdalanadi.

"**Mirzo Ulugʻbek**" dramasida ilm va maʼrifat yoʻlida kurashgan Ulugʻbek obrazi orqali adolatparvarlik va aql-idrokning ustuvorligi targʻib etiladi.

Axloqiy poklik va or-nomus

Shayxzoda axloqiy komillikni inson kamolotining asosiy sharti sifatida koʻrsatadi. Uning sheʼr va dostonlarida insonning or-nomusga sodiq qolishi, yolgʻon va xiyonatdan yiroq boʻlishi zarurligi taʼkidlanadi.

Shayxzoda nazarida or-nomus faqat shaxsiy tushuncha emas, balki butun jamiyat shaʼni va kelajagi bilan bogʻliq maʼnaviy qadriyatdir. Bu gʻoya uning barcha asarlarida, xoh tarixiy dramalar, xoh zamonaviy mavzudagi sheʼrlarda boʻlsin, yorqin aks etgan.

Jamiyat va shaxs oʻrtasidagi munosabatlar

Shayxzoda jamiyat va shaxs oʻrtasidagi murakkab munosabatlarni ham chuqur oʻrganadi. U shaxsning jamiyat oldidagi axloqiy burchi, shaxsiy erkinlik va ijtimoiy masʼuliyat muammolarini oʻz asarlarida badiiy talqin etadi.

Adib koʻpincha shaxsning ichki kurashlarini, jamiyat bosimi va vijdon chaqirigʻi oʻrtasidagi ziddiyatni tasvirlaydi. Bu jihat Shayxzoda asarlarini zamonaviy inson hayotiga ham mos va dolzarb qiladi.

Shayxzoda qarashlarining zamonaviy ahamiyati

Bugungi kun sharoitida Shayxzoda ilgari surgan axloqiy-ijtimoiy gʻoyalar oʻz ahamiyatini yoʻqotmagan. Hali ham insoniyat adolat, vijdon, or-nomus va jamiyatdagi maʼnaviy poklikka ehtiyoj sezadi.

Shayxzoda asarlari oʻzbek adabiyotida axloqiy yetuklik va ijtimoiy ong rivojiga ulkan hissa qoʻshib, avlodlarga maʼnaviy saboq boʻlib xizmat qilmoqda.

Xulosa

Maqsud Shayxzoda asarlarida aks etgan axloqiy va ijtimoiy masalalar uning ijodini doimo dolzarb va qimmatliligini taʼminlab kelmoqda. Inson vijdoni, jamiyatdagi adolat, or-nomus va shaxsiy poklik masalalari Shayxzoda ijodining markazida turadi. Uning asarlari bugungi va kelajak avlodlar uchun maʼnaviy va axloqiy yetuklik yoʻlida yorqin nur boʻlib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. MAQSUD SHAYXZODA BUYUK TARJIMON. Tursinaliyev Dilshodjon Murodjonovich, Qodirov Islomjon Iqboljon oʻgʻli.
2. Mamurova, F. I. (2021, May). ARTIST OF UZBEKISTAN MAKSUD SHEIKHZADE. In E Conference Globe (pp. 176-178).

3. MAQSUD SHAYXZODA HAYOTI VA IJODINING O‘ZBEK MILLIY ADABIYOTIDAGI TUTGAN O‘RNI. Toshkent davlat transport universiteti
Mamurova Feruza Islamovna, Islomjon Iqboljon o‘g‘li Qodirov.